

A nyelvi vizsgák szerepe a nyelvtanulás folyamatában: Egy középiskolás diákokkal végzett kérdőíves kutatás eredményei

Csizér Kata
Öveges Enikő
ELTE, Angol Alkalmazott Nyelvészeti Tanszék

Az NKFI-6-K-129149 pályázat támogatásával

A nyelvi vizsgák az iskolai nyelvoktatásban

- „útlevél” a továbbtanuláshoz és a szakmai boldoguláshoz (Fekete és Csépes, 2019)
- új szabályozók (2020: B2, nyelvvizsga-díj visszatérítése), hatás: 1) a nyelvtanulás fő céljaként a nyelvtanulók még inkább a sikeres nyelvi vizsgát tekintik, 2) nyelvórák ennek megfelelőek lesznek
- EU: vizsgák jelentősége folyamatosan erősödik (National language tests, 2015)
- hazai nyelvi mérések: idegen nyelvi, célnyelvi, érettségi, akkreditált és junior nyelvvizsgák
- nagy szerep az iskolai nyelvtanulásban az intézményvezetők és a tanulók szerint (Öveges és Csizér, 2018)
- a helyi tantervekben ehhez képest kevés említés esik a nyelvi vizsgákról (Öveges, Csizér és Dér, 2019)

Az idegennyelv-tanulási motiváció vizsgálata hazánkban

- évek óta népszerű kutatási téma a nyelvtanulók motivációjának vizsgálata
- a vizsgált 11. osztályos budapesti diákok motivációjára az attitűdök mellett a nyelvi önbizalom és az összetartó csoport megléte is pozitívan hatott (Clément, Dörnyei és Noels, 1994)
- az érettségi vizsga, a középfokú nyelvvizsga és a felsőfokú nyelvvizsga megszerzése motiválja leginkább a legtöbb 10. osztályos diákot (Csapó, 2001; Nikolov, 2003)
- második nyelvi motivációs énrendszer (Dörnyei, 2005, 2009)
- a motiváció közvetlenül befolyásolja az autonóm tanulási viselkedést (Csizér és Kormos, 2012, 2014; Kormos és Csizér, 2014)
- a motivált tanulási viselkedést csupán a nyelvvel és beszélőikkel kapcsolatos pozitív attitűdök és kontaktusélményeknek tulajdonított fontosság befolyásolta közvetlenül (Csizér és Kormos, 2009)

A kutatás módszere

- kérdőíves vizsgálat a nyelvi vizsgák és a motiváció közti összefüggések feltárására (lásd következő dia)
- válaszadók:
  - egy iskolából 53 tanuló a 10 és 11. évfolyamról (26 fiú és 27 lány)
  - átlag életkor: 17 év
  - átlagosan 9 éve tanultak angolul
  - nyelvi szintjük: a KER szerinti B1-B2
  - megközelítőleg harmaduk rendelkezett többnyire középfokú nyelvvizsgával a felmérés időpontjában
- adatelemzés: leíró statisztika, faktorelemzés és korrelációs elemzések

A kérdőív

- 124 állítás (ötponos Likert-skála) és 6 háttérkérdés
- kitöltés: 25 perc
- a mérni kívánt konstruktumok összesen 22 skálába tömörítve
- nyelvi vizsgákkal kapcsolatos beállítódások: jelen kutatásban fejlesztve, támaszkodva Öveges és Csizér (2018) kutatására
- többi skála: korábbi hazai vizsgálatokban már használt állítások (Csizér és Kormos, 2009, 2012; Kormos és Csizér, 2008)
- tanulmányban: 10 skála

Skálák

1. A nyelvi vizsgákkal kapcsolatos beállítódás (9 állítás), például: A nyelvvizsgabizonyítvány nagyon fontos bizonyítéka a nyelvtudásnak.
2. A motivált tanulási viselkedés (5): Bátran mondhatom, hogy mindent megteszek azért, hogy nagyon jól megtanuljak angolul.
3. Az ideális második nyelvi énkép (5): Amikor a jövőmre gondolok, az angol nyelv használata fontos része az elképzeléseimnek.
4. A szükséges második nyelvi énkép (5): A körülöttem élő emberek számára az angolnyelv-tudás az általános műveltség része.
5. A nyelvtanulási tapasztalatok (4): Tetszenek azok a dolgok, amiket az angolórákon szoktunk csinálni.
6. A kulturális kontaktus (4): Szoktam filmeket, sorozatokat, videókat nézni angolul.
7. A kontaktus fontossága (6)! Szerintem azért jó külföldiekkel beszélgetni, mert megismerhetem beszédstílusukat, kiejtésüket, szókincsüket.
8. A direkt kontaktus (6): Milyen gyakran szoktál angolul beszélni külföldi ismerősökkel/barátokkal?
9. A technológiai alapú önálló tanulás (6): Gyakran használom az internetet, hogy fejlesszem a nyelvtudásomat.
10. Az autonóm tanulási viselkedés (11): Több időt fordítok annak a gyakorlására, ami nehezebben megy számomra az idegennyelv-tanulásban.

Eredmények: a nyelvi vizsgákkal kapcsolatos állítások átlaga és szórása

	Átlag	Szórás
Az tud valóban angolul, akinek nyelvvizsgálója van.	1,74	0,90
Sokszor csak azért tanulok angolt, hogy készüljek a nyelvvizsgára.	2,11	0,93
Azért tanulok angolul, hogy minél jobban sikerüljön az érettségim.	2,60	0,88
Az angol érettségi nagyon fontos bizonyítéka a nyelvtudásnak.	2,85	1,26
Ha le is teszem az előrehozott érettségim angolból, azért még szeretnék utána angolórára járni.	2,87	1,39
Azért tanulok angolul, hogy minél magasabb szintű nyelvvizsgát tudjak tenni.	3,00	1,09
A nyelvvizsga-bizonyítvány nagyon fontos bizonyítéka a nyelvtudásnak.	3,36	1,08
A nyelvvizsga megszerzése nem jelenti azt, hogy abba lehet hagyni az angoltanulást.	3,93	1,11
Hiába van nyelvvizsgálója az embernek, ha nem használja a nyelvet, akkor elfelejté azt.	4,02	0,93

A nyelvi vizsgákkal kapcsolatos vélemények I.

- a diákok nem gondolják azt, hogy a nyelvvizsga hosszú távon is bizonyítéka lehet a nyelvtudásnak
- a nyelvvizsgákkal és érettségivel kapcsolatos kérdések: nem egyértelmű eredmény
- a nyelvi vizsgákkal kapcsolatos állítások több dimenziót írnak le → a kilenc állítás: faktorelemzés
  - milyen struktúra húzódhat meg a háttérben
  - van-e az állításoknak olyan csoportja, amely megbízhatóan méri a diákok hozzáállását és amit a további elemzésben felhasználhatunk

A nyelvi vizsgákkal kapcsolatos vélemények II.

- 1. faktor: a nyelvvizsgák fontos bizonyító erejét mutatják (0,72)
- 2. faktor: a nyelvi vizsgák motiváló hatását írják le (0,55)
- 3. faktor: a nyelvi vizsgák a nyelvtudás pillanatnyi szintjén túl nem bizonyítanak jövőbeli nyelvtudást (0,59)
- 1. faktor/nyelvi vizsgák: további elemzésbe csak ezt vontuk be

A nyelvi vizsgákkal kapcsolatos faktorelemzés eredménye

	Faktorok		
	1	2	3
A nyelvvizsga-bizonyítvány nagyon fontos bizonyítéka a nyelvtudásnak.	0,729		
Azért tanulok angolul, hogy minél magasabb szintű nyelvvizsgát tudjak tenni.	0,478		
Az tud valóban angolul, akinek nyelvvizsgája van.	0,519		
Az angol érettségi nagyon fontos bizonyítéka a nyelvtudásnak.	0,732		
Sokszor csak azért tanulok angolt, hogy készüljek a nyelvvizsgára.		0,372	
Azért tanulok angolul, hogy minél jobban sikerüljön az érettségim.		0,982	
Ha le is teszem az előrehozott érettségim angoltól, azért még szeretnék utána angolórára járni.			0,519
A nyelvvizsga megszerzése nem jelenti azt, hogy abba lehet hagyni az angoltanulást.			0,884
Hiába van nyelvvizsgája az embernek, ha nem használja a nyelvet, akkor elfelejti azt.			0,373

A skálák leíró elemzése

- legalacsonyabb átlag: a nyelvi vizsgákkal kapcsolatos skála, átlaga a direkt kontaktust mérő skálán kívül ($t = -1,976$; $p = 0,054$) mindegyik skálánál szignifikánsan alacsonyabb
- legmagasabb átlag: a kulturális kontaktus és a diákok ideális második nyelvi énjét mérő skálák
- Autonómia: inkább a technológiai autonómiára kerül a hangsúly
- a nyelvi vizsgákkal kapcsolatos állításokat tömörítő skála csupán a technológiai autonómiával mutat szignifikáns korrelációt ($r = 0,283$; $p = 0,04$)
- a nyelvi vizsgákkal kapcsolatos beállítódás nem feltétlenül kapcsolódik szorosan a vizsgált motivációs tényezőkhöz, nem egyértelmű az ok-okozati hatás
- a jelen mintánkban nem találtuk a nyelvi vizsgákkal kapcsolatos állítások motiváló erejét

Az elemzésbe bevont skálák leíró statisztikája

	Cr. alpha	Átlag	Szórás
Nyelvi vizsgák	0,72	2,74	0,81
Direkt kontaktus	0,79	3,01	0,81
Nyelvtanulási tapasztalatok	0,61	3,07	0,91
Autonóm tanulási viselkedés	0,81	3,10	0,64
Technológiai alapú önálló tanulás	0,82	3,84	0,71
Kontaktus fontossága	0,83	3,85	0,80
Motivált tanulási viselkedés	0,83	3,87	0,74
Szükséges második nyelvi én	0,64	4,07	0,62
Ideális második nyelvi én	0,62	4,60	0,54
Kulturális kontaktus	0,66	4,63	0,65

Összefoglalás

- a nyelvi vizsgák motiváló erővel bírnak a vizsgált mintán
- fontos lenne, hogy a nyelvi vizsgák rövidtávú motiváló erejére a mindennapi gyakorlatban építsen az iskolai nyelvoktatás (pl. hogy a felvételi követelmények érdekében a diákok esetleg kevesebb bátorítással is képesek lehetnek a nyelvtudásukat fejleszteni)
- fontos azonban elkerülni az ezzel járó veszélyeket
- mindezt tudatosítani kellene mind a gyakorló tanároknál, mind a tanárképzésben tanuló hallgatóknál
- az oktatáspolitikai szinten: a szinte kizárólag a nyelvi vizsgák meglétében, számában mért siker nem fog használható, fenntartható nyelvtudást és önálló nyelvtanulókat, nyelvhasználókat eredményezni, a tényleges és hatékony idegennyelv-használat elősegítésére a nyelvi vizsgákon túlmutató intézkedésekre is szükség van
- további vizsgálatokra van szükség (pl. olyan háttértényezőkről, amelyek befolyásolhatják a fent leírt kapcsolatrendszer vagy olyan gondolkodásmódokról, amelyek közelebb vihetik a diákok és tanulókat ahhoz, hogy hosszú távon is ki tudják használni a nyelvi vizsgák motiváló erejét)

Irodalom

- Clément, R., Dörnyei, Z., Noels, K. 1994. Motivation, self-confidence and group cohesion in the foreign language classroom. *Language Learning* 44. évf. 417–448.
- Csapó, B. 2001. A nyelvtanulást és a nyelvtudást befolyásoló tényezők. *Iskolakultúra* 11. évf. 8. szám. 25–35.
- Csizér, K., Kormos, J. 2009. Modelling the role of inter-cultural contact in the motivation of learning English as a foreign language. *Applied Linguistics* 30. évf. 2. szám. 166–185.
- Csizér, K., Kormos, J. 2012. A nyelvtanulási autonómia, az önszabályozó stratégiák és a motiváció kapcsolatának vizsgálata. *Magyar Pedagógia* 112 évf. 1. szám. 3–17.
- Csizér, K., Kormos, J. 2014. The ideal L2 self, self-regulatory strategies and autonomous learning: A comparison of different groups of English learners. In: Csizér K., Magid, M. (szerk.) *The impact of self-concept on language learning* (pp. 73–86). Bristol, UK: Multilingual Matters.
- Dörnyei, Z. 2005. *The psychology of the language learner: Individual differences in second language acquisition*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Dörnyei, Z. 2009. The L2 motivational self system. In: Dörnyei Z., Ushioda E. (szerk) *Motivation, language identity and the L2 self* (pp. 9–42). Bristol: Multilingual Matters.
- Európai Bizottság 2015. *Languages in secondary education: An overview of national tests in Europe - 2014/2015*. Hozzáférés: https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/languages-secondary-education-overview-national-tests-europe---201415_en
- Fekete, A., Csépes, I. 2019. B2-es szintű nyelvvizsga bizonyítvány: útleveél a diplomás élethez, társadalmi mobilitáshoz. *Iskolakultúra* 28 évf. 10-11. szám. 13–24.
- Kormos, J., Csizér, K. 2014. The interaction of motivation, self-regulation and autonomous learner behavior in different learner groups. *TESOL Quarterly* 48. évf. 2. szám. 275–299.
- Nikolov, M. 2003a. Angolul és németül tanuló diákok nyelvtanulási attitűdje és motivációja. *Iskolakultúra* 13. évf. 8. szám. 61–73.
- Öveges, E., Csizér, K. 2018. Vizsgálat a köznevelésben folyó idegennyelv-oktatás kereteiről és hatékonyságáról: kutatási jelentés. Budapest, Magyarország: OH-EMMI.
- Öveges, E., Csizér, K., Dér, K. 2019. Az idegennyelv-tanítás iskolai szintű szabályozása: keretek, célok és megközelítések. *Modern Nyelvoktatás* 25. évf. 1. szám. 3–15.

Köszönjük a figyelmet!

wein.kata@btk.elte.hu

oveges.eniko@btk.elte.hu